

Mye riktig, mest irrelevant

Dagens Næringsliv 2. juli 2015

<http://www.dn.no/meninger/debatt/2015/07/01/2143/Handel/mye-riktig-mest-irrelevant>

Professor Ole Kristian Fauchald og Professor Andreas Føllesdal, PluriCourts senter for studiet av internasjonale domstolars legitimitet, Universitetet i Oslo

Hvis frihandelsavtalen mellom EU og USA er løsningen, hva er problemet?

Europaparlamentariker Christofer Fjellner har mye rett i det han skriver om internasjonale investeringsavtaler og -tribunaler (DN 27.6), men det meste er irrelevant for TTIP mellom EU og USA. Avtaler som beskytter investeringer er viktige for stater som vil tiltrekke seg investeringer ved å fjerne utenlandske selskapers frykt for uforutsigbare endringer. Men det er sjelden nødvendig for EU og USA. Hvorfor ønsker selskapene da TTIP?

TTIP gir selskapene sterke rettigheter og den vil sannsynligvis la selskaper ta saker rett til internasjonalt voldgift, der selskapene oppnevner én av tre dommere og som regel får avgjørelsen innen halvannet år. Systemet er kostbart, så det er typisk store selskaper som bruker det for viktige saker der de ikke kan bruke kommersiell voldgift. Til sammenlikning krever den europeiske menneskerettighetsdomstolen at klagerne først bruker nasjonale domstoler, den avviser de aller fleste sakene, og domstolen har som mål å behandle sakene innen tre år.

Frihandelsavtalen kan også indirekte endre styrkeforholdet mellom myndigheter og selskaper ved at selskapene kan true med tvisteløsning når interessene deres nedprioriteres. Eksempler kan være endringer av kommuneplaner, strengere krav til forurensende utslipp, kriseberedskap eller arbeidstakerrettigheter, eller skatteskjerpelser.

Fjellner har rett i at den sterkestes rett ikke bør gjelde i internasjonal handel. Investeringsbeskyttelse kan være en del av både løsningen og problemet.